

De collectiebeheerders

aflevering 21 Joop Trausel

KEES PLAISIER *

Tot computer en scanner de grafische sector op zijn kop gooide, zo rond 1990, had Joop Trausel (Dordrecht, 1949) altijd als lithofotograaf gewerkt. Daarna wist hij zijn brood volledig met zijn jazzgitaar te verdienen. Met zijn band 'Hot Club Ghost Note' reisde hij de wereld over van het North Sea Jazz tot in Canada. Tussendoor verzamelde hij schelpen. Vier jaar geleden maakte hij onopvallend zijn entree in het museum. Hij hielp de schelpenmannen met 'de moeilijke kleine soorten'. Inmiddels is hij officieel één van de vijf collectiebeheerders malacologie en verzet hij, zonder veel woorden, bergen werk.

Joop Trausel is één van de vijf collectiebeheerders weekdieren. Dat zegt althans de website van het museum. Het spreekt vanzelf dat daar meer achter zit. Om preciezer te zijn: Joop is gespecialiseerd in de Palearctische mariene micromollusken, hele kleine schelpjes die in de zeeën van Europa en Noord-Azië voorkomen. Binnen die groep weet hij het meeste van de Gastropoden, de buikpotigen,

de weekdieren die een slakkenhuis dragen. De tweeklep-pige schelpen kent hij ook, maar minder diepgaand. In de afgelopen vier jaar heeft hij alle Palearctische buikpotigen uit de museumcollectie opnieuw gedetermineerd en van nieuwe etiketten voorzien - met namen volgens de meest recente systematische inzichten. Inmiddels zijn er duizenden van die schelpjes toegankelijk, ook op het web trouwens. Voor dat laatste heeft krabben en kreeftenbeheerder Frans Sliker (en brein achter CB 2.0, het collectieregistratiesysteem van het NMR) gezorgd.

Gebogen door het leven

Joop is dus blijkbaar een noeste, nauwgezette werker. Dat is trouwens niet de eerste indruk. Hij lijkt eerder een joviale, breedlachende zorgeloze man te zijn. Dat is ie ook, maar daarbinnen zit dan die noeste werker. Zijn hele leven heeft hij al belangstelling voor de natuur. Zijn moeder ging ook al 'gebogen door het leven', met andere woorden, ze verzamelde schelpen. Dat deed ze uit liefhebberij. Joop volgde haar voetsporen en mag zich inmiddels wel 'professional' noemen. Hij heeft veel geleerd van collega-collectiebeheerder en 'oude rot' in het vak Henk Menkhorst. Al vijftien jaar verzamelt hij intensief. Zijn eigen verzameling telt meer dan 10.000 monsters. Sinds een jaar of vier werkt hij voor het museum. Schelpenverzamelaar Rinus van den Bosch bracht hem in contact met André Slupik (collectiemedewerker van het museum) en Hans Post (afdelingscoördinator malacologie). Die waren zeer onder de indruk van Joops' kennis en gedrevenheid en haalden hem naar het museum.

Documentatie

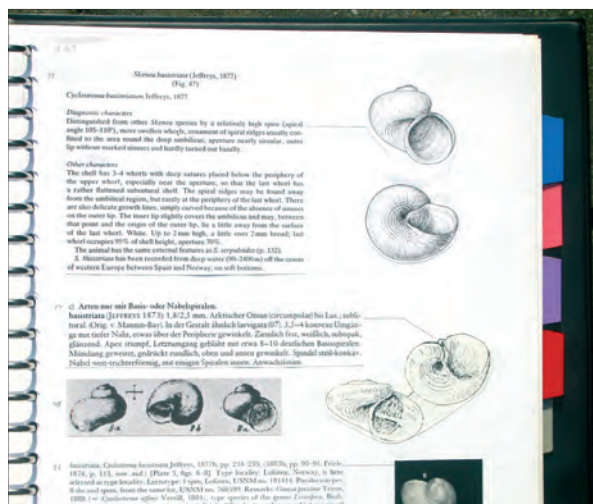
Een goed humeur en een grote productiviteit zijn niet de enige eigenschappen waarmee Joop zich onderscheidt. Als verzamelaar heeft hij ook een uniek documentatiesysteem opgebouwd. In 60 losbladige mappen zijn afbeeldingen van en artikelen over de schelpen waarin hij gespecialiseerd is bij elkaar gebracht, alles systematisch geordend. Dat is een onmisbare bron voor determinatie. Joop maakt daarbij gebruik van de CLEAM lijst op het web. CLEAM staat voor: Check List of European Marine Mollusca. Ik vermoed dat hij daar niet alleen informatie haalt maar ook brengt. Wekelijks wordt de documentatie aangevuld en zonodig opnieuw ingedeeld. Joop speurt in boeken, wetenschappelijke tijdschriften en op het web, en krijgt informatie van collega-malacologen.

Unieke expertise

Het NIOZ (Nederlands Instituut voor Onderzoek der Zee) schakelt Joop in voor het determineren van diepwatersoorten. Bij Cadix en ten westen van Schotland wordt onderzoek gedaan naar onder meer koraalriffen

"DEZE LA IS HELEMAAL
NAAR MIJN ZIN".
JOOP TRAUSEL IN HET
NMR-SCHELPENDEPOT;
SEPTEMBER 2007
[FOTO: KEES MOELIKER]

* [C.F. Plasier is een museummens en zelfstandig consultant (zie www.priatnov.nl); e-mail cf.plasier@planet.nl]

en vulkanen. Daar wordt gedregd op dieptes van 500 tot 1400 meter. Joop krijgt dan een hoeveelheid gruis (schelpjes dus) uit dat diepe water toegestuurd om die te determineren. Dat is boeiend omdat het om soorten gaat die je normaal niet zo gauw tegenkomt. Dat determineren doet hij thuis. Daar heeft hij zijn eigen binoculaire microscoop voor en kan hij rustig, met een biertje erbij, zijn werk doen. Thuis maakt hij zijn eigen collectie, ruim tienduizend monsters, al gereed voor opname in de NMR-collectie, compleet met catalogusnummers en museumetiket. Voorlopig vult hij gestaag leemtes aan: soorten die het museum niet heeft, of materiaal van bijzondere vindplaatsen schenkt hij. Later komt alles naar het museum.

Het fijne werk

Ook voor het museum doet hij het fijne werk thuis. Dan determineert hij op de 'protoconch' een vroeg stadium van een buikpotige, vaak nog zichtbaar als een afgescheiden gedeelte op het oudste deel van het huis. Hij kan dan zien of het beestje een groot of een klein geografisch bereik had. Maar daarvoor moet je niet alleen weten dat je moet kijken naar de hoeveelheid windingen (multi-

spiraal of paucispiraal, veel of weinig windingen) en wat je daaraan kan zien, je moet ook een binoculaire hebben die 100 x vergroot. Weten wat je ziet is het geheim van de determinerende collectiebeheerder. En gevoel voor systematiek natuurlijk. Een fijn gevoel in de handen is ook noodzakelijk voor de specialist in micromollusken. Met kleine, buigzame pincetten en kwastjes met fijn haar pikt hij de soms met het blote oog nauwelijks zichtbare schelpjes uit het gruis. Om ze te bewaren - en terug te kunnen vinden - stopt Joop ze in doorzichtige gelatinecapsules die de apotheker gebruikt om een antibiotica kuurtje in te verpakken. Die capsules gaan dan weer samen met het vindplaatsetiket in glazen buisjes. 'Buizen' heet dat werk in het jargon van de collectiebeheerder.

Muziek

Er zit muziek in het werk dat Joop doet. In de komende jaren wil hij met Frans Sliker en collectieregistrator Henry van der Es gaan zorgen dat al het schelpenmateriaal van het museum in de database en op het web komt. Intussen gaat hij af en toe ook met vakantie. Dan gaat de microscoop mee. Overdag verzamelt hij gruis en 's avonds determineert hij - met een lokaal biertje binnen handbereik, neem ik aan. Zo is Joop vaak op de Canarische Eilanden te vinden en afgelopen zomer reisde hij twee keer naar de Azoren. Verder westelijk kan je niet komen in het Palearctische faunagebied. Hij vond er 'goede soorten' in het aangespoelde schelpengruis, misschien zelfs een nieuwe voor de wetenschap, met een vreemd uitgroei in de mondopening. Maar dat is nog niet alles. Joop is al jaren gitarist in de traditie van Django Reinhardt. Met zijn band 'Hot Club Ghost Note' treedt hij regelmatig op. Er gaat dus meer schuil achter deze joviale, serieuze collectiebeheerder en autoriteit inzake minuscule buikpotigen: een artiest of beter gezegd, een kunstenaar.[]

De jubileum-cd van Hot Club Ghost Note kunt u gratis downloaden. Google de naam en het wijst zich vanzelf.

PAGINA UIT EEN
DOCUMENTATIEMAP VAN
JOOP TRAUSEL.
[FOTO: FANNY TRAUSEL]

JOOP TRAUSEL MET
ZAKJE SCHELPENGRUIS
EN LOUPE; AZOREN,
AUGUSTUS 2007.
[FOTO: FANNY TRAUSEL]